

„Dział spadku”

„Otwarcie spadku” to pojęcie prawa określające datę śmierci spadkodawcy. Z chwilą otwarcia spadku powstają dla spadkodawców zarówno ustawowych jak i testamentowych nowe uprawnienia i nowe obowiązki. Chwila śmierci określana jest w prawie polskim jako „chwila otwarcia spadku” i pojawia się pojęcie samego „spadku” pozostawionego przez spadkodawcę.

Spadkodawca to osoba zmarła która spadek „daje”, a **spadkobierca** to jego następcy prawni którzy spadek „biorą”

Spadek to ogół praw i obowiązków przysługujących spadkodawcy w chwili jego śmierci (czyli w dacie otwarcia spadku) oraz przechodzących na jego następców prawnych (spadkobierców) w drodze dziedziczenia.

W skład spadku wchodzi:

1. aktywa- czyli np. nieruchomości i ruchomości, środki pieniężne, osobiste rzeczy spadkodawcy, prawa które nie są ściśle związane z osobą zmarłego (np. jego obowiązek alimentacyjny który nie przechodzi na spadkobierców),
2. pasywa - czyli długi spadkodawcy które podlegają dziedziczeniu.

Należy pamiętać że może pojawić się sytuacja gdy w skład spadku wchodzi jedynie „długi” – to też jest spadek !

Z chwilą otwarcia spadku, czyli z chwilą śmierci spadkodawcy te prawa do spadku przechodzą na jego spadkobierców, w zależności od sposobu nabycia spadku :

a. spadkobierców ustawowych - gdy zmarły nie pozostawił testamentu a kolejność dziedziczenia i ułamki spadkowe określa ustawa czyli kodeks cywilny

b. spadkobierców testamentowych - gdy zmarły sporządził testament w którym wskazał w jaki sposób należy rozporządzić jego majątkiem po jego śmierci

Wielkość udziałów spadkowych.

Jeżeli kilkoro spadkobierców wspólnie nabywa prawa do spadku, wtedy nabywają w częściach ułamkowych – np. po $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$ czy w innych proporcjach

– zależy to od ilości osób powołanych do spadku. Gdy kilka osób nabędzie prawo np. do nieruchomości osoby te stają się współwłaścicielami tej nieruchomości właśnie we wskazanym ułamku np. po $\frac{1}{2}$ czy $\frac{1}{3}$.

Co ważne w czasie gdy spadek nie jest podzielony wszyscy spadkobiercy odpowiadają za zobowiązania spadkowe w sposób solidarny – czyli wierzyciel może egzekwować swoje prawa względem każdego spadkobiercy w całości. Wierzyciel np. bank może wyegzekwować całość długu od jednego tylko spadkobiercy, nawet gdy przypada mu inny udział spadkowy. (Wierzyciel może wyegzekwować 100 % długu od spadkobiercy który ma np. $\frac{1}{4}$ udziału w spadku).

Czym jest dział spadku?

Dokonanie działu spadku ma na celu podział spadku w taki sposób żeby każdy ze spadkobierców otrzymał na własność „swoją część” spadku.

Ponadto od chwili działu spadku każdy ze spadkobierców odpowiada za długi samodzielnie zgodnie z udziałem jaki mu przypada w majątku spadkowym. (Wierzyciel może wyegzekwować jedynie $\frac{1}{4}$ długu od spadkobiercy który ma $\frac{1}{4}$ udziału w spadku).

Czy każdy element spadku podlega jego działowi.

Należy pamiętać, że dzielić można tylko aktywa czyli składniki majątku które są „dodatnie” – środki pieniężne, nieruchomości, ruchomości.

Czy można dzielić długi spadkowe ? – w postępowaniu o dział spadku długi nie mogą być dzielone, ale tak jak wskazano powyżej każdy ze spadkobierców odpowiada za nie jedynie do wysokości własnego udziału w spadku.

Co jednak w sytuacji gdy jeden ze spadkobierców spłacił więcej długów niż wynikałoby to z jego udziału spadkowego? Wtedy może wezwać pozostałych spadkobierców do tego żeby mu zwrócili różnicę którą „za nich zapłacił”. Jeżeli będą się uchylać, służy mu proste powództwo o zapłatę do sądu.

Spadkobiercy mogą również określić **umownie** jak podzielą się odpowiedzialnością za długi spadkowe. Czyli zawierają umowę z dokładnym określeniem kto i w jakiej wysokości spłaca długi u konkretnego wierzyciela. Należy jednak pamiętać że taka umowa jest skuteczna (czyli ważna) tylko między spadkobiercami, nie ma natomiast mocy wiążącej wobec wierzyciela np. banku.

Dwa sposoby działu spadku

Działu spadku można dokonać dwoma sposobami:

- a. umowny dział spadku - w drodze umowy zawartej przez spadkobierców,
- b. sądowy dział spadku - przed sądem w drodze postępowania o dział spadku.

Umowny dział spadku

Spadkobiercy mają prawo dokonać zgodnego działu spadku.

Jest to najszybsza metoda działu spadku, która daje dużą możliwość negocjacji i ustalenia nie tylko w jaki sposób podzielić aktywa (ruchomości, nieruchomości, pieniądze) ale jak wspomniano powyżej, jak podzielić pasywa czyli obciążenia i długi spadkowe.

Do umownego działu spadku dojdzie zawsze wtedy gdy spadkobiercy zgodzą się co do podziału wszystkich elementów spadku, zgodzą się zarówno co do składu spadku, co do sposobu jego podziału jak i ewentualnych spłat i dopłat.

Dział spadku jest prawnie podobny do zniesienia współwłasności czyli może nastąpić na przykład przez fizyczny podział rzeczy lub przyznanie elementów spadku konkretnym spadkobiercom z ewentualnym obowiązkiem spłaty na rzecz pozostałych lub przez sprzedaż elementów spadku i podział sumy uzyskanej ze sprzedaży. Są to założenia obowiązujące zarówno przy podziale umownym jak i sądowym.

Należy pamiętać że jeżeli w skład spadku wchodzi **nieruchomość** umowa rozporządzająca tą nieruchomością wymaga dla swej ważności obowiązkowo formy aktu notarialnego !W innym przypadku umowę można zawrzeć w formie dowolnej, nawet umowy ustnej, jednak umowa w formie pisemnej jest zawsze najlepszym dowodem na wykazanie do jakiego działu spadku doszło i kto otrzymał jakie jego składniki.

Sama treść umowy podlega regułom ogólnym prawa cywilnego w którym obowiązuje **zasada swobody umów**, musi jednak być tak skonstruowana aby jej treść lub cel nie sprzeciwiały się naturze danego stosunku prawnego, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Należy pamiętać, że do zawarcia umowy między spadkobiercami może dojść tylko wtedy gdy wszyscy się zgodzą z jej założeniami, jeżeli choć jeden spadkobierca nie wyrazi zgody na zawarcie tej umowy to nie można dokonać umownego działu spadku.

Jeżeli strony nie są w stanie zawrzeć umowy to konieczny jest sądowy dział spadku, wtedy sąd decyduje komu przyspaść mają poszczególne składniki spadku.

Sądowy dział spadku

Brak zgody między spadkobiercami co do działu spadku każdy ze spadkobierców może złożyć do sądu wniosek o dokonanie sądowego działu spadku.

Wniosek do sądu musi spełniać wymogi formalne oraz być opłacony. W takim wniosku należy wskazać wszystkich uczestników postępowania wraz z ich adresami oraz wskazać wszystkie składniki spadku które będą podlegały podziałowi.

W postępowaniu takim można żądać, np. podziału fizycznego poszczególnych składników majątku między spadkobiercami - przyznania poszczególnym spadkobiercom konkretnych elementów spadku – to jest najbardziej pożądana przez prawo forma działu. Nie zawsze jednak wszystko można podzielić – wtedy można żądać przyznania konkretnego składnika jednemu spadkobiercy z obowiązkiem spłaty różnicy w wartości na rzecz innych spadkobierców, ewentualnie można żądać sprzedaży składnika spadku i podzielenia uzyskanej kwoty między spadkobierców.

Wysokość opłat sądowych

Opłatę stałą w kwocie 500 złotych pobiera się od wniosku o dział spadku, a jeżeli zawiera on zgodny projekt działu spadku, pobiera się opłatę stałą w kwocie 300 złotych.

Opłatę stałą w kwocie 1000 złotych pobiera się od wniosku o dział spadku połączony ze zniesieniem współwłasności, a jeżeli zawiera on zgodny projekt działu spadku i zniesienia współwłasności, pobiera się opłatę stałą w kwocie 600 złotych.

W przypadku problemów prawnych, potrzeby pomocy zapraszamy do korzystania z punktów nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

Na stronie <https://np.ms.gov.pl> znajduje się prosta wyszukiwarka w której znajdziecie Państwo wszystkie dostępne w Polsce punkty tej pomocy.